

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

Кафедра загальної та медичної психології

Курсова робота

ОСОБЛИВОСТІ МИСЛИТЕЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Виконавець:

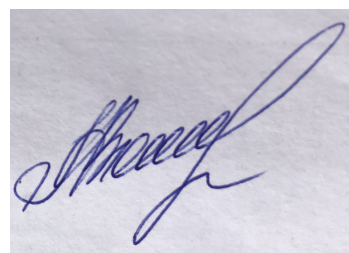
Студентка 2 курсу 4 групи

медико-психологічного факультету

Кабанець Анна Володимирівна

Науковий керівник:

викладачка Жук Алла Василівна

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to Anna Kabanets, the student author of the work.

Завідувач кафедри професор Матяш М.М.

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to Professor Matyash, the head of the department.

Київ-2020

Зміст

Вступ.....	3
Розділ I. Науково-теоретичні засади вчення про мислення. Мислення та мислительний процес.....	6
1.1 Історія розвитку вчення про мислення. Поняття про мислення. Види мислення та операцій мислительної діяльності.....	6
1.2 Особливості різних форм мислення в юнацькому віці.....	11
Розділ II. Експериментальне дослідження мислительних процесів в юнацькому віці.....	13
1.1 Дослідження швидкості мислення в юнацькому періоді.....	13
2.2 Експериментальне дослідження типів мислення в юнацькому періоді.....	15
Висновок	20
Список використаної літератури.....	22
Додаток 1.....	24
Додаток 2.....	26
Додаток 3.....	28

Вступ

Актуальність. У ранній юності відбувається прогресивний розвиток теоретичного мислення (старшокласники виявляють логічне мислення, здатність займатися теоретичними міркуваннями та самоаналізом). Їх інтелект формується як цілісна структура.

У цьому віковому періоді починає окреслюватися індивідуальний стиль інтелектуальної діяльності (пізнавальний і когнітивний стилі), формується ментальний досвід, виробляються індивідуальні варіанти способів сприймання, запам'ятовування і мислення, які визначають шляхи набуття, накопичення, перероблення та використання інформації. Водночас багато представників цього віку схильні переоцінювати рівень своїх знань і розумових здібностей. центром когнітивного розвитку старшокласників є становлення словесно-логічного мислення. У цьому віці вони переходять до вищих рівнів абстрактного мислення, здатні усвідомлено оволодівати логічними операціями (аналізом, синтезом, порівнянням, абстрагуванням, конкретизацією, узагальненням). Мислення в ранній юності стає системнішим і продуктивнішим, що сприяє систематизації знань. Суттєву роль у ньому відіграють наукові гіпотези. У старшокласників виробляється індивідуальний когнітивний стиль розв'язування пізнавальних і практичних завдань, формуються такі індивідуальні особливості мислення:

а) глибина - здатність виокремлювати суттєві ознаки при вивченні нового матеріалу і розв'язуванні задач, узагальнювати їх, заглиблюватись у сутність виучуваного;

б) гнучкість - уміння долати бар'єр минулого досвіду (знань), відходити від звичних шляхів розмірковування, розв'язувати суперечність між наявними знаннями і вимогами проблемної ситуації, відшукувати оригінальні способи розв'язування проблеми;

в) широта - можливість утримувати в пам'яті сукупність виокремлених суттєвих ознак, діяти відповідно до них, не піддаючись на провокаційні впливи зовнішніх, випадкових ознак;

г) усвідомленість - здатність передавати у словах, графіках, схемах, моделях мету і результат мислення;

г) самостійність - уміння самостійно ставити цілі, висувати гіпотези, розв'язувати проблеми;

д) чутливість до допомоги - здатність враховувати результати мислення інших людей, сприймати підказку;

е) критичність - об'єктивне оцінювання своїх і чужих думок;

є) активність - енергійність, рішучість у процесі розв'язування проблем, завдань;

ж) економність - здатність розв'язувати проблему найкоротшим шляхом, відсутність непродуктивних суджень, які не наближають до розв'язку, а породжують нові проблеми.

Ці індивідуальні особливості мислення характеризують рівень його розвитку і продуктивність. Тому зусилля педагогів повинні бути спрямовані на створення умов для оволодіння учнями старших класів логічними операціями і розвитку зазначених особливостей мислення.

Мета курсової роботи: визначити як розвиваються мислительні процеси в юнацькому віці

Об'єкт дослідження: мислення як психічний процес

Предмет дослідження: особливості мислительних процесів в юнацькому періоді

Гіпотеза: внаслідок розвитку мислення у юнаків відбувається вироблення критичного ставлення до знань та їх селекція

Завдання: дослідити процес розвитку мислення у юнаків

1. Теоретично розкрити поняття «мислення» у психології.
2. Визначити фактори, які впливають на мислительний процес
3. Дослідити особливості мислительних процесів

Методи дослідження: для успішного виконання роботи були використані такі методи: робота з літературними джерелами; дослідження за методикою «Тип мышления» Резапкіна Г. В.; проведення методики для дослідження швидкості мислення; аналіз.

Розділ I. Науково-теоретичні засади вчення про мислення.

Мислення та мислительний процес

1.1 Історія розвитку вчення про мислення. Поняття про мислення.

Види мислення та операцій мислительної діяльності.

Пізнавальний процес, починаючи з елементарного відчуття, переходить у такі складні пізнавальні акти, як сприймання, уявлення. Образ сприйнятого містить елементи поняття про об'єкт, явище, ситуацію, що сприймаються. Між процесами сприймання і мислення існує прямий і зворотний зв'язок.[13]

Історія розвитку вчення про мислення відбиває погляди вчених на розуміння сутності психічного. Аристотель обґрунтував і вивів закони послідовного, доказового мислення. Мислення він розглядав як вияв діяльності "розумової душі", тому обмежився розробкою правил про порядок у людському мисленні, тобто дослідження законів формальною логікою. Відсутність протягом тривалого періоду природничо-наукової основи у вивченні процесів мислення зумовило появу різних концепцій у розумінні сутності цього складного процесу пізнання об'єктивного світу. Існувало протиставлення відчуттів і сприймань явищу абстрактного мислення.

Французькі матеріалісти вважали, що основою пізнання світу є відчуття, що мислити - означає відчувати, бо розум нібито являє собою ускладнення відчуття. Цей напрям дістав назву сенсуалізму (від лат. *sensus* - відчуття). Вчені, які обстоювали протилежну точку зору, вважали, що органи чуття дають приблизне уявлення про реальний світ і лише завдяки втручання розуму ми пізнаємо дійсність.[1]

Представники раціоналізму (від лат. *ratio* - розум) розглядали мислення як автономну асоціацію уявлень, як раціональний акт, вільний від безпосереднього відчування. Наприкінці XIX ст. поширюється прагматизм, згідно з яким наші поняття, ідеї, теорії не відбивають явищ і процесів об'єктивного світу, а є лише знаряддям, яким користується людина в процесі

пізнавальної діяльності. Такий напрям є антинауковим, ідеалістичним за своєю суттю.

За асоціативною психологією, процес мислення полягає у створенні зв'язків - асоціацій. Її також було піддано критиці, бо асоціації можуть мати випадковий характер, тоді як мислення є цілеспрямованим і керованим процесом, кінцева мета якого - пізнання істини.

Справді наукове, матеріалістичне розуміння суті мислительних процесів знаходимо в І. М. Сеченова та І. П. Павлова. Відповідно до рівня розвитку сигнальних систем людини І. П. Павлов розрізняв мислительний, художній і середній типи вищої нервової діяльності. Він пояснював усю сукупність вищої нервової діяльності роботою кількох інстанцій - систем головного мозку. Початковою інстанцією є підкіркова ділянка, в якій з допомогою безумовних агентів зовнішнього і внутрішнього світу виникають сигнали. Друга інстанція - півкулі великого мозку (без участі лобових часток і відділів, що сприймають словесний подразник). На рівні цієї інстанції будь-який подразник через умовний рефлекс може підключатися до тієї чи іншої безумовної реакції. Ця інстанція є носієм безпосередніх відчуттів, сприймань, уявлень (перша сигнальна система).[5]

Третя інстанція працює за принципом абстрагованого від конкретних якостей об'єктів, що сприймаються, і узагальнює сигнали, які надійшли з першої і другої інстанцій (друга сигнальна система). На цьому рівні сприймаються словесні подразники, відбувається заміна безпосередніх сигналів дійсності мовою. За характеристикою І. П. Павлова, друга сигнальна система є результатом діяльності лобових часток і трьох аналізаторів: рухового аналізатора мови, слухового аналізатора мови, аналізатора читання.

Отже мислення - це узагальнене пізнання дійсності, в якому найважливіше значення мають слово, мова, функція аналізаторів. З розвитком психіки, мови, ігрової, навчальної діяльності поступово розвивається і

вдосконалюється мислення з усіма його особливостями, притаманними конкретній історичній епосі, і відповідними індивідуальними умовами розвитку в певному мікро- (сім'я, школа) і макросоціальному середовищі (структура суспільства).[2]

За змістом розв'язуваних проблем психологи розрізняють три види мислення: наочно-дійове, наочно-образне і словесно-логічне.

Наочно-дійове мислення характеризується тим, що розв'язання задачі здійснюється за допомогою реального перетворення ситуації, випробування властивостей об'єктів. Цей вид мислення властивий і вищим тваринам.

Наочно-образне мислення пов'язане з конкретними образами, ситуаціями і змінами в них. Воно характерне для дітей молодшого віку. Це один з етапів онтогенетичного розвитку мислення.

Словесно-логічне мислення характеризується використанням понять, логічних конструкцій; формується в процесі ігрової, навчальної, трудової і громадської діяльності людини.

Найпершим виникло наочно-дійове мислення. Саме воно забезпечувало розв'язання практичних завдань, що постали перед індивідумом. У процесі історичного розвитку з практичного мислення виникло наочно-образне.

І в процесі психічного розвитку дитини також спочатку з'являється наочно-дійове мислення. У дошкільному віці дитина в процесі маніпуляцій пізнає об'єкти тоді, коли вона руками роз'єднує, розчленовує і знову об'єднує їх. У 5-6 років у дитини виникає наочно-образне мислення. Потреба в обов'язковій практичній дії з об'єктом для її пізнання відпадає. Але вона повинна все ж таки сприймати або наочно уявляти той чи інший об'єкт.[7]

У шкільні роки на основі наочно-дійового і наочно-образного мислення розвивається абстрактне мислення, тобто мислення у формі абстрагованих понять і міркувань.

Наочно-дійове, наочно-образне і абстрактне мислення - це фундамент практичного (шахіста, полководця, хірурга), художнього (музиканта) і теоретичного (вченого, філософа) видів мислення. Будь-який з названих видів мислення залежить від емоційної сфери особистості. За новизною та оригінальністю вирішення проблем розрізняють творче та репродуктивне мислення. Емоції можуть стимулювати мислительний процес, знижувати його продуктивність, а в деяких випадках змінювати зміст і продукт мислення. Позитивні емоції, які виникають внаслідок глибокої зацікавленості, підвищують продуктивність мислительної діяльності. Проте емоції не повинні оволодівати мисленням на шкоду основним завданням, тобто йдеться про дисципліну мислення. Як позитивні, так і негативні емоції можуть негативно впливати на мислення. Усе залежить від того, що спричинило цю емоцію. Часто, наприклад, почуття любові заважає об'єктивно оцінити вчинки і особистість коханої людини.[4]

Мислення тісно пов'язане з мовою і мовленням.

Мова - система знаків, що є засобом людського спілкування, мислительної діяльності, способом вираження самосвідомості особистості, зберігання та передачі інформації від покоління до покоління. Розрізняють мовлення зовнішнє (усне, писемне) і внутрішнє (мовлення про себе).

При цьому спостерігаються ідеомоторні рухи м'язів органів мовлення, хоч вони і не відтворюють у цей час звуків.[17]

У мислительній діяльності важливе значення мають вольові функції мислячої людини, її бажання і прагнення до пізнання, тобто воля є свого роду енергетичним ресурсом процесу мислення.

Для сумарної оцінки рівня інтелекту використовують дані, одержані при вивченні мислення, пам'яті, уваги, сприймання.

Мислительна діяльність людини складається з таких операцій: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстракції і конкретизації.

Аналіз - процес поділу на складові частини того, що сприймається, тобто вже осмисленого предмета чи явища. Розрізняють абстрактний і конкретний аналіз.

Абстрактний аналіз - це мислений поділ об'єкта або явища на окремі частини. Цей акт мислення завжди відбувається за участю мови (внутрішньої або зовнішньої). Абстрактний аналіз спрямований на пізнання сутності предмета, явища.

Конкретний аналіз - це намагання в процесі пізнання практично поділити на частини предмет, явище. Наприклад, лікар, який вивчає дані лабораторного дослідження (крові, сечі), робить перш за все конкретний аналіз. При цьому він одночасно усвідомлює суть відповідних показників з урахуванням характеру скарг хворого, симптомів хвороби, лікування і прогнозу, тобто здійснює абстрактний аналіз.[9]

Синтез - процес практичного або мисленого з'єднання в одне ціле окремих частин предмета, явища.

Порівняння полягає у встановленні схожості і (або) відмінності ознак та властивостей об'єктів. Розглядаючи у різних аспектах, комбінаціях, ми краще, глибше пізнаємо предмет, об'єкт або явище, що вивчається.

Узагальнення виникає в результаті процесу порівняння, коли з розрізнених частин, деталей виділяють головне, загальне, що може бути характерним для певного предмета, явища, об'єкта, ситуації. З розвитком дитини ця властивість мислення набуває змістовнішого характеру, бо з часом починає спиратися на аналіз і синтез.[10]

Абстракція - операція мислення, яка полягає в тому, що суб'єкт, виділяючи певні ознаки об'єкта, що вивчається, відволікається від решти.

Конкретизація допомагає зв'язати теорію і практику, глибше розкрити будь-які положення на прикладі справді існуючого в об'єктивному світі

предмета, явища. Це перехід від загального до одиничного, яке відповідає цьому загальному.

Потреба конкретизації, як правило, виникає під час навчання учнів, студентів, тобто в педагогічному процесі.

Конкретизація дає змогу перейти від більш загальних, абстрактних властивостей і ознак до конкретної дійсності, до чуттєвого досвіду. Конкретизація сприяє кращому пізнанню дійсності.[8]

Поділ пізнавальних процесів на відчуття, сприймання, мислення є дещо умовним.

Вже у процесі відчуття і сприймання починається виділення і узагальнення істотних ознак, потрібних для сприймання об'єктів, зіставлення їх з іншими об'єктами. І сприймання, і пам'ять пронизані елементами мислення. Осмислене сприймання, смислова пам'ять є важливими характеристиками будь-якого процесу сприймання та пам'яті. На відміну від цих процесів, мислення спрямоване на встановлення зв'язків і відношень між предметами і явищами навколишнього світу.[11]

1.2 Особливості різних форм мислення в юнацькому віці.

Юнацький вік - важливий етап розвитку розумових здібностей, що передбачає активізацію теоретичного мислення. Вже старшокласники прагнуть осягнути суть та детермінацію явищ, характерним є прагнення до узагальнення, пошук загальних закономірностей за конкретними фактами. [6]

Внаслідок розвитку мислення у юнаків відбувається вироблення критичного ставлення до знань та їх селекція. Суттєві зміни стають помітними у розвитку мислення юнаків, яке набуває ряду характерних якостей:

1. Логічність
2. Інтроективність

3. Абстрактність
4. Продуктивність
5. Дивергентність

Інтроспективність мислення реалізується через спроможність прослідкувати та проаналізувати хід власних думок, логічність фігурує як опора на докази, наукові обґрунтування, абстрактність виявляється через оперування поняттями, економічність та продуктивність спирається на контроль процесів міркування, їх скорочення. Зіштовхуючи особистість з численною кількістю нових, суперечливих життєвих ситуацій, юнацький вік стимулює та активізує її творчий потенціал. У власне юності відбувається становлення дивергентного мислення, що свідчить також про послаблення юнацького максималізму.

Дивергентне мислення - різновид мислення, який передбачає наявність багатьох однаково правильних і рівноправних відповідей на одне і теж питання.

Знання в цьому віці перетворюються у систему, яка слугує основою для формування світогляду.[16]

Паралельно з розвитком мислення покращується і мовлення хлопців та дівчат. Відбувається збагачення лексичного запасу новими термінами, удосконалюються мовні засоби, відшліфовуються вміння передавати думки в усній та письмовій формі. Суттєво активізується внутрішнє мовлення як наслідок системної рефлексії, відбувається перехід від розгорнутого до скороченого внутрішнього мовлення. У багатьох юнаків виявляється прагнення до самовдосконалення мовлення, пов'язане з труднощами викладу знань. Навчальна та практична діяльність хлопців та дівчат стимулює розвиток їх уваги. Інтенсивно розвивається здатність юнаків зосереджуватися на тривалий час, переборювати дію відволікаючих подразників, розподіляти

та переключати увагу. Залежно від інтересів хлопців та дівчат виявляється вибірковість їх уваги.

При їх наявності та стійкості довільна увага перетворюється на післядовільну, збільшуючи продуктивність засвоєння матеріалу.

Для даного вікового періоду провідною діяльністю є навчально-професійна, тобто навчання, спрямоване на здобуття професії. Продовжуючи задовольняти потребу хлопців та дівчат у спілкуванні, навчання сприяє оптимальному розвитку інтелекту та формує професійну компетентність. Провідними мотивами навчання стають саме професійно орієнтовані, що зумовлює вибіркове ставлення молодих людей до навчальних предметів.[12]

Отже, зазвичай мисленню властиві такі процеси, як абстракція, узагальнення, аналіз, синтез, постановка певних завдань і знаходження шляхів їх розв'язання, висунення гіпотез тощо. На тип мислення можуть впливати задатки, виховання, оточення та багато інших факторів. Тип мислення впливає на вибір майбутньої професії.

Розділ II. Експериментальне дослідження мислительних процесів в юнацькому віці

2.1 Дослідження швидкості мислення в юнацькому періоді

Метою даної методики є визначення швидкості мислення у юнацькому віці

Для дослідження мислительних процесів ми використали тест на швидкість мислення. Тест дозволяє визначити швидкість мислення та

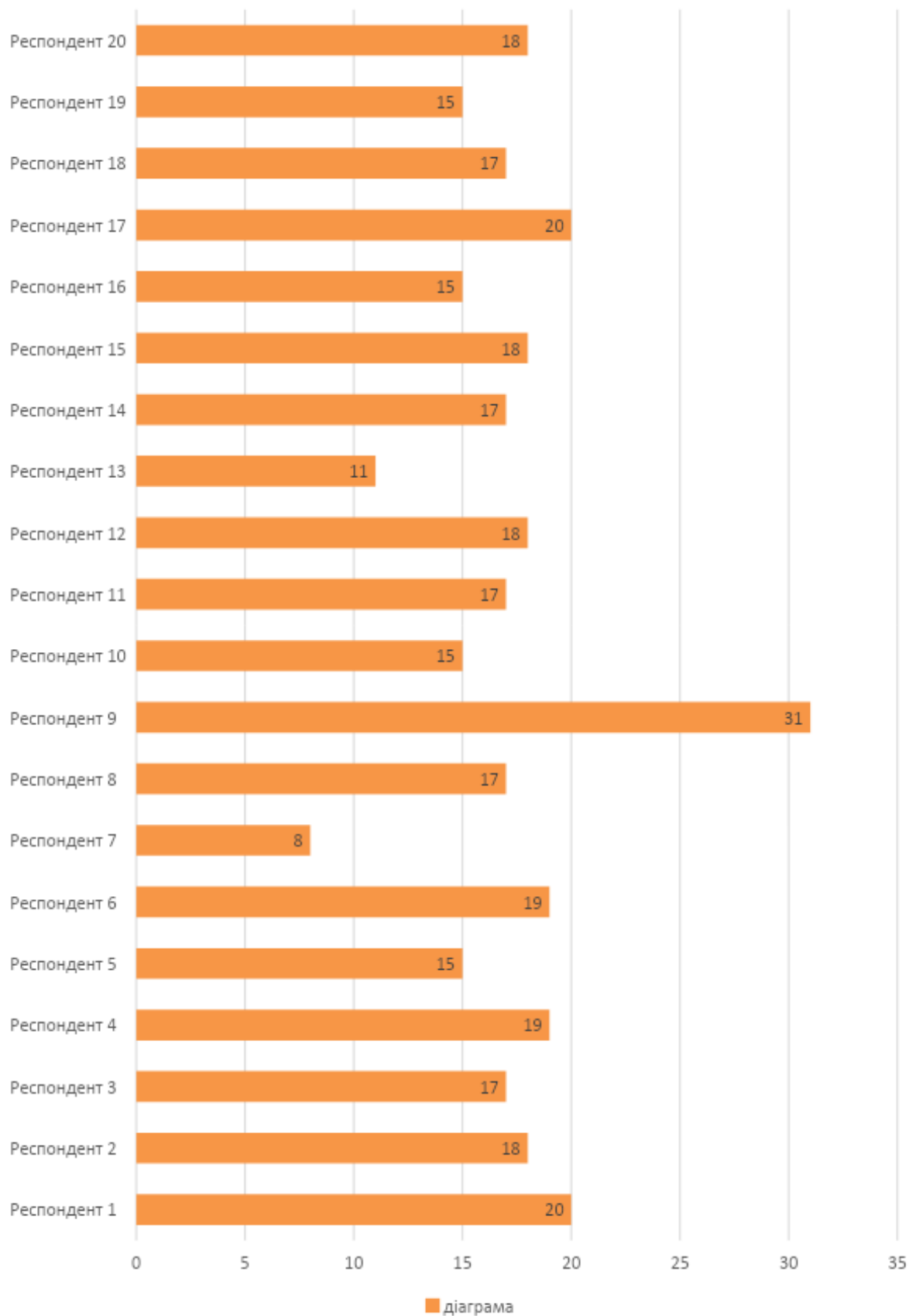
рухливість нервових процесів. Тестовий матеріал подається у вигляді слів у які треба вписати букви, які є пропущеними.

Вашим завданням буде вставити літери, яких не вистачає. Кожен прочерк означає пропущену літеру. Слова повинні бути іменниками, загальними і в однині. Намагайтеся працювати як можна швидше. Тест має обмеження у часі (3 хв) на 38 слів.

Результати тесту визначаються наступним чином:

- 1) менше 20 слів - низька швидкість мислення і рухливість нервових процесів;
- 2) 21-30 слів - середня швидкість мислення і рухливість нервових процесів;
- 3) 31 слово і більш - висока швидкість мислення і рухливість нервових процесів.[14]

діаграма швидкості мислення в юнацькому віці

Судячи з даного дослідження та проведеної методики можемо зробити підсумок. У респондентів під номером 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 - низька швидкість мислення; у респондента під номером 9 найвищий результат з опитаних і це свідчить про високу швидкість мислення і рухливість нервових процесів.

У більшості респондентів низька швидкість мислення і це може бути обумовлене невмінням сконцентруватися і малим словарним запасом. Усі якості мислення людини формуються і розвиваються в діяльності. Змістовна й відповідним чином організована діяльність сприяє всебічному розвитку цінних якостей мислення особистості.

2.2 Експериментальне дослідження типів мислення в юнацькому періоді

У кожної людини свій тип мислення тому основною метою в даній методиці є діагностика типу мислення респондента з профорієнтаційною ціллю.

Для дослідження типів мислення ми взяли методику «**Тип мислення**» за Резапкіною Г.В.[3]. Для проведення методики ми використали опитувальник, бланк відповідей, ручка.

В цій методиці є таблиця на п'ять колонок в яку респондент ставить плюс або мінус відповідно номеру запитання. Кожна з цих колонок відповідає різному типу мислення.[15]

П-Д	А-С	С-Л	Н-О	К
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10

11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30
31	32	33	34	35
36	37	38	39	40

Для обробки результатів нам потрібно підрахувати кількість плюсів в кожній з п'яти колонок і записати отримане число в пустій нижній клітинці. Кількість балів в кожній колонці вказує на рівень розвитку даного типу мислення (0-2 – низький, 3-5 – середній, 6-8 – високий).

1. Предметно-дієве мислення (П-Д) властиво людям справи. Вони засвоюють інформацію через рухи. Зазвичай вони мають гарну координацією рухів. Їх руками створений весь навколишній предметний світ. Вони водять машини, стоять біля верстатів, збирають комп'ютери. Без них неможливо реалізувати найблисучішу ідею. Цим мислення важливо для спортсменів, танцюристів, артистів.

2. Абстрактно-символічним мисленням (А-С) володіють багато вчених - фізики-теоретики, математики, економісти, програмісти, аналітики. Вони можуть засвоювати інформацію за допомогою математичних кодів, формул і операцій, яких не можна доторкнутися та уявити. Завдяки особливостям такого мислення на основі гіпотез зроблено багато відкриттів у всіх областях науки.

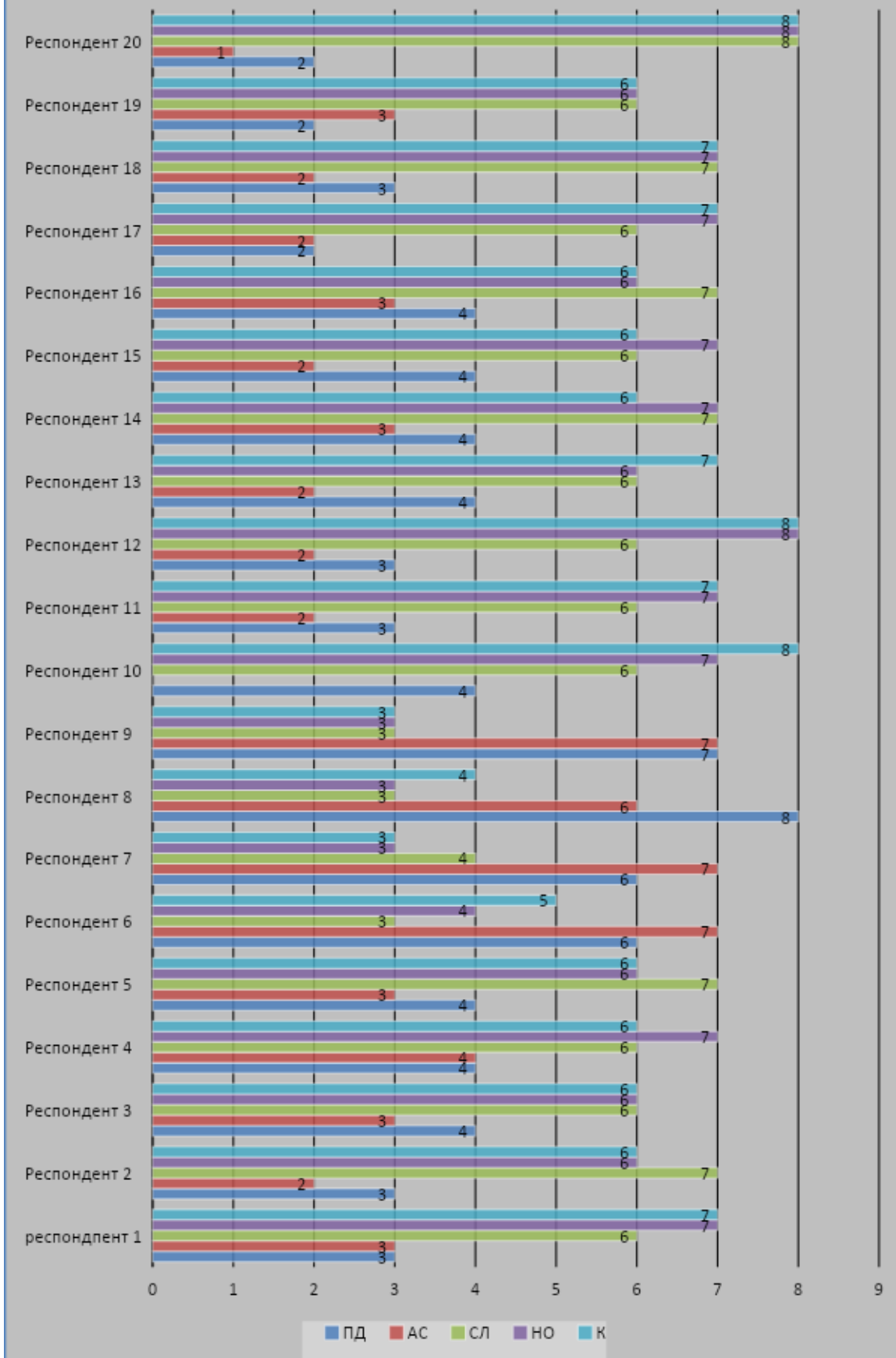
3. Словесно-логічне мислення (С-Л) відрізняє людей з яскраво вираженим вербальним інтелектом (від лат. Verbalis - словесний). Завдяки розвиненому словесно-логічного мислення вчений, викладач, перекладач, письменник, філолог, журналіст можуть сформулювати свої думки і донести

їх до людей. Це вміння необхідно керівникам, політикам і громадським діячам.

4. Наочно-образним мисленням (Н-О) мають люди з художнім складом розуму, які можуть представити і те, що було, і те, що буде, і те, чого ніколи не було і не буде - художники, поети, письменники, режисери. Архітектор, конструктор, дизайнер, художник, режисер повинні володіти розвиненим наочно-образним мисленням.

5. Креативність (К) - це здатність мислити творчо, знаходити нестандартні рішення задач. Це рідкісне і нічим не замінні якість, що відрізняє людей, талановитих в будь-якій сфері діяльності.

діаграма типів мислення в юнацькому віці

За даною діаграмою можемо зробити висновок, що у респондентів під номером 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 переважають такі типи мислення як: словесно-логічне, наглядно-образне і креативне, їх рівень розвитку високий. У респондентів під номером 6, 7, 8, 9 переважає предметно-дійове і абстрактно-символічне мислення і це каже нам, що такі люди мають гарну координацію рухів, можуть засвоїти інформацію через математичні коди, формули і операції, яких не може вирішити уява.

У більшості опитаних респондентів переважає словесно-логічне, наглядно-образне і креативне мислення. Це свідчить що у людей з такими типами мислення творчий склад розуму та вони здатні мислити креативно. Такі якості зустрічаються рідко, але таких людей можна віднести до талановитих в різних видах діяльності.

За даними проведених методик ми отримали такі результати:

По першій методиці у багатьох респондентів низька швидкість мислення і це може казати нам про невміння сконцентрувати свою увагу, володіння малим словарним запасом тощо.

По другій методиці ми виявили, що у більшості опитаних людей переважають словесно-логічне, наглядно-образне і креативне мислення. Такий результат свідчить про творчий склад розуму, креативне вирішення завдань.

Висновок

- Мислення різних людей підлягає загальним психологічним закономірностям і водночас характеризується індивідуальними особливостями. Відмінності в мисленні виявляються в різноманітних його якостях. Наприклад індивідуальні відмінності мислення юнаків зумовлені передусім особливостями їх життя, характером діяльності, навчанням.
По завершенню підліткового віку і переходом в юнацький вік відзначається прогресуюче розвиток теоретичного мислення. Юнаки вже мислять логічно і в змозі займатися теоретичними роздумами та самоаналізом. Вони ще з більшою легкістю, ніж підлітки, можуть міркувати на моральні, політичні та інші теми.
- За даними проведених методик ми отримали такі результати:
- По першій методиці у багатьох респондентів низька швидкість мислення і це може казати нам про невміння сконцентрувати свою увагу, володіння малим словарним запасом тощо.
- По другій методиці ми виявили, що у більшості опитаних людей переважають словесно-логічне, наглядно-образне і креативне мислення. Такий результат свідчить про творчий склад розуму, креативне вирішення завдань.
- Швидкість мислення — це здатність швидко знайти вихід і розібратися в складній ситуації, швидко обдумати правильне рішення і прийняти його.

- Швидкість мислення залежить від знань, міри сформованості мислительних навичок, досвіду у відповідній діяльності та рухливості нервових процесів.
- Зазвичай людині не притаманний один тип мислення у повному обсязі. На прикладі проведених методик це продемонстровано. Для багатьох професій необхідне поєднання різних типів мислення, наприклад, для психолога. Таке мислення ще називають синтетичним.
- Кожен вид мислення може бути реалізованим за допомогою певних психологічних механізмів – складників процесу мислення. В юнацькому віці триває розвиток абстрактно-логічного мислення, з'являються не тільки нові інтелектуальні якості, а й відповідні потреби.
- Вже в юнацькому віці розвивається здатність юнаків зосереджуватися на чомусь досить тривалий час та не відволікатися на різні речі.
- Зазвичай мисленню властиві такі процеси, як абстракція, узагальнення, аналіз, синтез, постановка певних завдань і знаходження шляхів їх розв'язання, висунення гіпотез тощо. На тип мислення можуть впливати задатки, виховання, оточення та багато інших факторів. Тип мислення впливає на вибір майбутньої професії. Яскраво виражений тип мислення дає деякі переваги в освоєнні відповідних видів діяльності. Але найважливіше здібності і інтерес до майбутньої професії.

Література

1. Загальна психологія : Підручн. для студ. вищ. навч. закладів / За заг. ред. акад. С.Д. Максименка. - К.: Форум, 2000.
2. Загальна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. - К.: А.Г.Н., 2002.
3. За кн.: Методика «Тип мышления» / Резапкина Г. В. Отбор в профильные классы. М.: Генезис, 2005 г.
4. Занюк С.С. Психологія мотивації та емоцій: Навч. посіб. - Луцьк: Волинський держ. ун-т, 1997.
5. Маклаков А. Г. Общая психология: Учебник для вузов. – Питер, 2004. -582 с.
6. Немов Р. С. Психология: Учеб. для студ. Высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. –4-е изд. —М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС. –Кн. 2. Психология образования, 2004. – 606 с.
7. Немов Р. С. Психология: Учеб. для студ. Высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. –4-е изд. —М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС. –Кн. 3. Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики, 2004. – 630 с.

8. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития. Под ред. Реана А. А. 3-е изд. – М.: "ОЛМА-ПРЕСС", 2005. - 416 с.
9. Тихомиров О.К. Психология мышления. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984.
10. Тихонов О.К. Психология мышления: Учеб. пособ. - М.: Моск. ун-та, 1984.
11. https://pidruchniki.com/16190801/psihologiya/rozvitok_piznavalnoyi_sferi_ranniy_yunosti
12. <https://pidruchniki.com/1640011637358/psihologiya/mislennya>
13. https://pidruchniki.com/16011013/psihologiya/rozumoviy_rozvitok_yunakiv
14. <https://hrliga.com/index.php?module=news&op=view&id=9244>
15. <http://metodkabi.net.ru/index.php?id=32>
16. https://pidruchniki.com/14821111/psihologiya/individualni_osoblivosti_mislennya
17. https://pidruchniki.com/1165101148049/dokumentoznavstvo/mova_mislennya

Додаток 1

1) “Швидкість мислення”

Тестовий матеріал і ключ до тесту

1. П-ро
2. Г-ра
3. П-ле
4. К-са
5. Т-ло
6. П-ля
7. В-ра
8. С-жа
9. Д-ша
10. Р-ка

- 11.П-л-а
- 12.О-р-ч
- 13.К-р-он
- 14.З-р-о
- 15.В-с-ок
- 16.С-г-об
- 17.У-т-в
- 18.П-д-ак
- 19.Б-л-он
- 20.З-о-ок
- 21.К-и-а
- 22.С-е-ло
- 23.К-ы-а
- 24.Т-а-а
- 25.С-а-ка
- 26.Т-у-а
- 27.С-а-а
- 28.П-е-а
- 29.С-я-о-ть
- 30.К-с-а-ник
- 31.У-и-ель
- 32.А-е-ь-ин
- 33.Ст-н-ия
- 34.Ч-рн-ла
- 35.Ка-у-та
- 36.Тр-с-сть
- 37.Сл-п-т-

Ключ к тесту

Перо, гора, поле, коса, тело, пуля, вера, сажа, душа, река, полка, обруч, картон, зерно, восток, сугроб, устав, пиджак, бульон, звонок, книга, сверло, крыша, трава, сварка, труба, слава, пчела, святость, кустарник, учитель, апельсин, станция, чернила, капуста, трусость, слепота, контора.

Додаток 2

2) Методика “Типи мислення”.

1. Мне легче что-либо сделать самому, чем объяснить другому.
2. Мне интересно составлять компьютерные программы.
3. Я люблю читать книги.
4. Мне нравится живопись, скульптура, архитектура.
5. Даже в отлаженном деле я стараюсь что-то улучшить.
6. Я лучше понимаю, если мне объясняют на предметах или рисунках.
7. Я люблю играть в шахматы.
8. Я легко излагаю свои мысли как в устной, так и в письменной форме.

9. Когда я читаю книгу, я четко вижу ее героев и описываемые события.
10. Я предпочитаю самостоятельно планировать свою работу.
11. Мне нравится все делать своими руками.
12. В детстве я создавал (а) свой шифр для переписки с друзьями.
13. Я придаю большое значение сказанному слову.
14. Знакомые мелодии вызывают у меня в голове определенные картины.
15. Разнообразные увлечения делают жизнь человека богаче и ярче.
16. При решении задачи мне легче идти методом проб и ошибок.
17. Мне интересно разбираться в природе физических явлений.
18. Мне интересна работа ведущего теле-радиопрограмм, журналиста.
19. Мне легко представить предмет или животное, которых нет в природе.
20. Мне больше нравится процесс деятельности, чем сам результат.
21. Мне нравилось в детстве собирать конструктор из деталей, лего.
22. Я предпочитаю точные науки (математику, физику).
23. Меня восхищает точность и глубина некоторых стихов.
24. Знакомый запах вызывает в моей памяти прошлые события.
25. Я не хотел (а) бы подчинять свою жизнь определенной системе.
26. Когда я слышу музыку, мне хочется танцевать.
27. Я понимаю красоту математических формул.
28. Мне легко говорить перед любой аудиторией.
29. Я люблю посещать выставки, спектакли, концерты.
30. Я сомневаюсь даже в том, что для других очевидно.
31. Я люблю заниматься рукоделием, что-то мастерить.
32. Мне интересно было бы расшифровать древние тексты.
33. Я легко усваиваю грамматические конструкции языка.
34. Красота для меня важнее, чем польза.
35. Не люблю ходить одним и тем же путем.
36. Истинно только то, что можно потрогать руками.

37. Я легко запоминаю формулы, символы, условные обозначения.
38. Друзья любят слушать, когда я им что-то рассказываю.
39. Я легко могу представить в образах содержание рассказа или фильма.
40. Я не могу успокоиться, пока не доведу свою работу до совершенства.

Ключ до методики “Типи мислення”

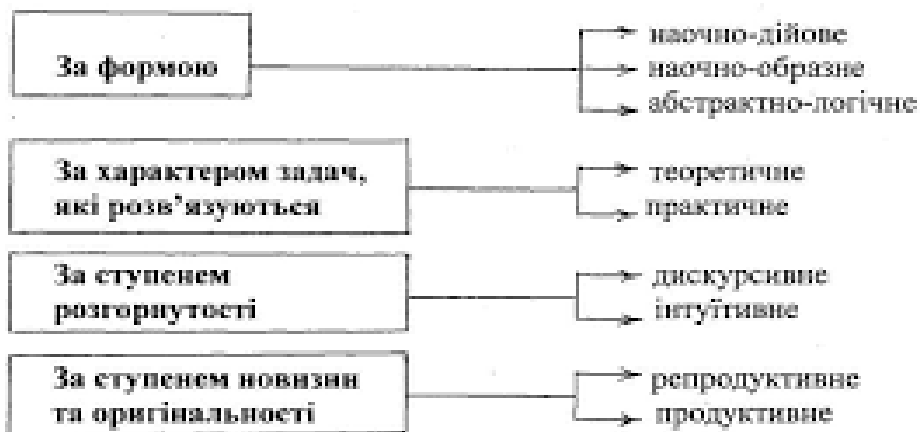
№	Тип мислення	Питання
	предметно-дійове	1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36
	абстрактно-символичне	2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37
	словесно-логічне	3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38
	наочно-образне	4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39
	креативність (творчість)	5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40

Підрахуйте кількість плюсів у кожній з п’яти ліній. Кожна лінія відноситься до певного типу мислення. Кількість балів у кожній стрічці вказує на рівень розвитку даного типу мислення: 0-2 – низький, 3-5 – середній, 6-8 – високий.

Додаток 3

Схеми

Види мислення.

Етапи розв'язання мислительної задачі

I етап

Знаходження проблемної ситуації

Формулювання проблеми, аналіз умови мислительної задачі. Точністю знаходження та формулювання умови задачі зумовлюється успішність її розв'язання.

II етап

Висування та аналіз гіпотез

Висування та вивчення можливих шляхів розв'язання визначеної та сформульованої проблеми

Способи висування та аналізу гіпотез

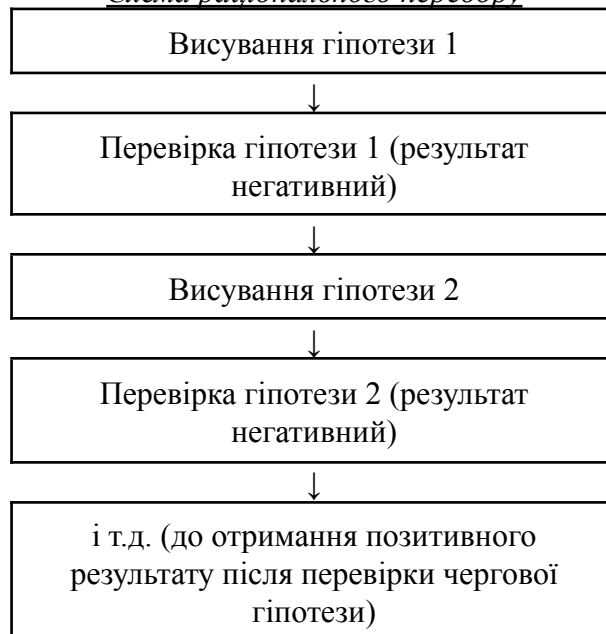
Випадковий перебір

Висування гіпотез методом спроб та помилок, тобто здійснення випадкових спроб, відкидання способів дій, які призвели до негативного, та закріплення способів дій, які призвели до позитивного результату.

Раціональний перебір

Обмірковане висування по одній гіпотезі та їх перевірка.

Схема раціонального перебору

Систематичний перебір

Висування усіх можливих гіпотез, їх обробка (аналіз, узагальнення, поєднання тощо), та перевірка остаточного варіанту гіпотези.

Схема систематичного перебору

III етап

Розв'язання

Застосування і реалізація гіпотези в процесі міркування, який з боку його змісту визначається побудовою логічних суджень та умовиводів, а з формального боку реалізується через мислительні операції.

IV етап

Перевірка рішення задачі

Співставлення отриманих результатів з умовами проблемної ситуації, які було визначено на першому етапі.